

DE CE "AM RĂMAS" DIRECTOR?

1. Oare „am rămas“ sau am fost„reținut“ pe postul directorial? Greu, foarte greu de dat un răspuns tranșant! În vălmășagul ce a urmat în zilele de după revoluție, întregul personal al teatrului a simțit nevoia, mai mult instinctiv, de a se *aduna*, de a se *solidariza* în vederea viitoarelor evenimente. A fost teama de necunoscut? Instinctul de apărare? Sau dezăgăzuirea sentimentelor umane de apropiere? Poate toate la un loc, poate altceva...

Ei, bine, în acele momente (era ziua a doua a Crăciunului '89) am adunat colectivul teatrului, ne-am sfătuit și, fără îndrumări și indicații, am constituit consiliu artistic pe cele două secții — română și maghiară, — un consiliu de conducere compus din acestea, plus reprezentanții altor compartimente și am căzut de acord ca, într-un termen rezonabil, fiecare colectiv artistic să-și elaboreze, în ședințe separate, programul artistic pentru lunile imediat următoare, urmînd ca în cadrul consiliului *unic* de conducere să-l definitivăm, armonizăm, completăm etc. și să trecem la materializarea lui. Acesta a fost începutul...

Au urmat ședințe, dezbateri, multe discuții și ne-am stabilit — de bine, de rău — un program de lucru, în condițiile conlucrării colegiale în cadrul *aceleiași* instituții. Dar chiar din acele zile au apărut și primele „semne“ (ca să nu le spun *manifestări*) ale suspiciunii și neîncrederii din partea unor membri ai colectivului maghiar. (Să fi fost consecința faptului că primele „ajutoare“ din Ungaria, inclusiv — sau mai ales — cărți și reviste, sosiseră și fuseseră distribuite „celor ce au avut de suferit de pe urma Revoluției“?) În ședințe, în multe ședințe ale colectivului secției maghiare (la care a fost *obligat tot* personalul tehnic, administrativ și auxiliar de naționalitate maghiară, cu o pondere la acea dată de circa 80%, chiar dacă activa la secția română!), cu foarte dese consultări ale maghiarilor din conducerea C.J.F.S.N. și a Ministerului Culturii, s-a „conturat“ ideea separării totale a celor două colective pe întreaga structură. Cu demersuri la diferite nivele, cu dese deplasări în Ungaria și cu „argumente“ inventate, s-a încercat ca această „separare spre unire“ (!?) să se facă „îtț és most“ (aici și acum)! Ca și cum arta, inclusiv cea teatrală, ar fi factor de separare și nu de *unire*, indiferent de limba în care se rostește!...

Atît graba, cit și argumentele invocate au ajuns să fie judecate ca suspecte de unele foruri, ca o „rampă de lansare“ a altor „revendicări“; considerîndu-se că rezolvarea echitabilă și de durată a problemei este de competența factorilor ce se vor constitui după alegerile libere din mai, în speță fiind o atribuție a guvernului rezultat după acestea.

Aparent, situația s-a liniștit în privința teatrului, dar a început calvarul (coșmarul) directorului! „Tirul“ a fost îndreptat împotriva mea, în alte ședințe ale componenților maghiari ai colectivului teatrului, „tir“ condus de unii actori care au beneficiat — efectiv — de atenția și sprijinul conducerii (și nu le voi înșira din motive de etică teatrală), „tir“ care a cuprins toată partitura calomniei, jignirii și delațiunii (nici pe acestea nu le voi consemna, din pudoare și demnitate).

Mai precizez doar că o perioadă cînd „tirul concentrat“ era la apogeu, directorul a lipsit din motive de sănătate, fapt ce a fost și el convertit în speculații. Dar am rămas...

2. Toată această presiune, făcută prin mijloace deloc creștinești și cu atît mai puțin... patriotice, a determinat o reacție demnă și corectă a colectivului artistic român, care s-a văzut în postura de a i se *da* un director fără să fie consultat, la propunerea „colegilor“ maghiari! Încrederii lor le-am răspuns cu încrederea mea, exclusiv din dorința de a ne folosi reciproc experiența și de a ne realiza dorința de a face teatru bun în condiții *mai* bune. *Ne-am solidarizat pentru o cauză și nicidecum pentru o funcție sau pentru un șotoliu!* Într-o atare atmosferă dl. ministru Andrei Pleșu a *aminat* (nu a oprit) rezolvarea chestiunii („minima moralia“?). Și am rămas...

3. ...pentru că actorul este — poate — singurul om care te poate ucide și învia, înălța și cobori în momente succesive și cu aceeași candoare cu care își alintă propriul copil. Pentru că teatrul, mai mult decît filmul sau televiziunea, e capabil să transforme iluzia în viață și viața în iluzie, grație miracolului talentului și arderii actorilor pentru o clipă din adevărul nostru. Pentru a fi pârtaș la zămisirea cuvîntului rostit pe scenă, la adevărul fundamental al acestui cuvînt și anume, că, dacă vrem să rămînem oameni, pasul dintre ridicol și sublim îl putem considerabil mări prin puterea rațiunii și tăria credinței, prin profunzimea sentimentelor potrivite cu dimensiunea idealului. Pentru că am rezistat mai bine de patru ani *cerșind bani sub dictatură* ca teatrul (sau o părticică a lui) să poată supraviețui cu cit mai puțină atingere a demnității lui. Pentru că prevăd, sper, cred că rostul și rolul teatrului într-o Românie liberă și democrată consistă nu numai în redobîndirea propriei și deplinei demnități, ci și în redarea prestigiului spiritualității românești la dimensiunile umanului și umanității contemporane. Deci, am rămas...

4. Dacă *am rămas*, nu înseamnă și că *voi rămîne* de dragul funcției. Cu atît mai mult, cu cit dl. Andrei Șerban, într-un interviu la TVR (vineri, 8 iunie a.c.) a rostit un adevăr care m-a înfiorat și pe care îl purtam în mine nerostit: s-a instaurat, spunea domnia-sa, în teatrul nostru o stare de apatie, de indisciplină și de mulțumire de sine. E o stare paradoxală, spun eu, pentru că efectul, logic, ar trebui să fie invers, după superba victorie asupra umilinței (și) spirituale la care am fost constrînși. Ei, bine, dacă împreună cu acest minunat colectiv artistic (de ambele limbi) voi putea contribui la eradicarea acestei stări „cataleptice“, după știință și putință, atunci rămîinerea „la post“ mi se pare și justificată și cu sens. Dacă neputința sau neștiința își vor „arăta colții“, nu voi aștepta „sugestia“ nimănui de „a părăsi corabia“ (*care nu mai are dreptul să intre în derivă!*) și imi voi relua „toiagul de apostol“ al dăscăliei, tot atît de necesar și de nobil. Nu de alta, dar cei 8 ani de directorat (acumulați în două etape distincte) m-ar face să roșesc în fața propriei conștiințe.

IULIUS MOLDOVAN
director al Teatrului
Național din Tîrgu Mureș